

Beroepsonderwijs: retour à l'école

Willi Huyghe

Beleidscoördinator Pedagogisch Centrum Wagenschot

Het beroepsonderwijs is het marginale broertje van het onderwijsbeleid. Het krijgt slechts onsystematisch aandacht omdat 'er toch iets moet worden gedaan'. Dat moet veranderen, want jongeren komen nu te snel in buitenschoolse opvangcircuits terecht.

Een herwaardering van het beroepsonderwijs zal hun kansen op een volledige schoolloopbaan en op een volwaardige integratie in het beroepsleven vergroten.

Iedereen kent ze wel: de school die de naam heeft alleen 'krapuul' te huisvesten, waar leerlingen samenspoelen die in andere onderwijsrichtingen te dom, te lui of te weerspanning worden bevonden; waar schoolmoeheid en demotivatie de sfeer verzieken, spijbelen routine is geworden en drugs nooit ver weg zijn; waar de leerkrachten al lang geleden op overlevingsritme zijn overgeschakeld of hun vakkennis vooral buiten de schoolmuren ten gelde maken. Het imago van de doorsnee-beroepsschool ligt er niet om: wie voor het beroepsonderwijs kiest, heeft daar overwegend negatieve beweegredenen voor. Te vaak immers stapt de leerling doorheen de poort van de beroepsschool een uitzichtloze toekomst tegemoet.

Negatief zelfbeeld

Alle pogingen tot democratisering van het onderwijs ten spijt komen de laagste klassen van de maatschappij nog steeds bijna volautomatisch in het beroepsonderwijs terecht. Voor de enen betekent het beroepsonderwijs de snelste weg naar werk-dus-geld; voor anderen de feitelijke bevestiging van hun verkeken kansen. De vertrouwde deprivatiemechanismen doen zoals voorheen hun werk. De schoolcarrière van een ruime groep leerlingen is al erg vroeg herstelbaar tot onher-

stelbaar aangetast. Het gaat om steeds dezelfde kinderen: zij die op de speelplaats van de lagere school de klappen uitdelen, vaak afwezig of ziek zijn, in de klas een opvallend stille tot vermoeiend-beweeglijke plaats innemen. Hun brandie of zwijgzaamheid biedt hun bescherming tegen de genadeloze taxaties van hun klasgenoten. Thuis is de aandacht voor de school fragmentair, de stimulans impulsief. Onder of boven het klasgemiddelde, het is niet echt de grootste ouderlijke zorg. Hun leerproblemen blijven thuis jarenlang onopgemerkt of worden geminimaliseerd: 'ons vader was vroeger ook niet van de slimste'. Wanneer in die cruciale fase in de leerkracht niet een scherpzinnig pedagoog huist, met zin voor contextueel begrip, raken de kinderen elke interesse voor de school kwijt. De school verliest haar betekenis als haast natuurlijke tweede thuis. Zij wordt een last, die men zo snel mogelijk en zonder kleerscheuren moet doorkomen. De kinderen gaan een eigen overlevingsmentaliteit ontwikkelen: 'wachten tot we groot zijn'.

Eens in het beroepsonderwijs heeft die afstandelijkheid zich tot een systeem ontwikkeld, dat bovendien in groep, met gelijkgezinden, kan beleden worden. De verhalen van de leerkrachten zijn unaniem: de leerlingen zijn ingeschelpt in hun negatief zelfbeeld, hun absoluut gebrek aan

zelfvertrouwen. Hun motor tot leren is geschonden. De spontane respons op pogingen tot kennis- of kunde-overdracht, ook wanneer die zeer gericht is, ontbreekt. De leerkrachten botsen op een kunstig opgebouwde, collectieve weerstand. Wanneer de relatie leerkracht-klas niet spoedig opklaart, groeit die weerstand uit tot een subcultuur die elke poging tot opbouw van een normale klassituatie ondergraaft en de leerkracht buitenspel zet.

De uitdaging

Men zou dus kunnen veronderstellen dat de leerlingen gemakkelijk onder één noemer te brengen zijn, en dat het er vooral op aankomt de goede omgangsvorm voor de groep te vinden. Zo eenvoudig is het echter niet. De groep functioneert maar voor zover zowel de groep als de individuele leerling-persoon zich aangesproken voelen. In het werkhuis ondervindt de leerkracht die daarop wil inspelen, hoe verschillend de noden van de leerlingen zijn. Wie vertrouwd is met het beroepsonderwijs zoals het nu opgevat is, weet dat de leerkracht niet in staat is daaraan te

Signalen

Een leerling maakt een huistaak vol fouten of een vaktekening die nergens op lijkt. Als de leerkracht daar een opmerking over maakt, haalt de leerling schijnbaar ongeïnteresseerd de schouders op. In zijn ogen is het slechts de zoveelste uiting van minderwaardigheid die hem door de zelfgenoegzame burger-leraar wordt toebedeeld. Toch weet hij dat een sollicitatiebrief vol fouten hem parten zal spelen. Hij beseft zeer goed dat hij straks nergens staat. Door zijn schouderophalen geeft hij dus evengoed aan dat hij op zoek is naar iemand die hem uitdaagt om het beter te doen. De trots om de vernederende bevestiging van zijn niet-kunnen niet steeds opnieuw te moeten ondergaan, moet worden aangesproken.

gemoet te komen: uit te veel signalen moet de dubbele bodem gevist worden.

Jongeren in het beroepsonderwijs hebben wellicht niet de meest heldere geest of het meest vanzelfsprekende geheugen. Toch is hun leerprobleem niet louter een kwestie van intelligentie, maar veeleer van psychologische en sociaal-economische factoren die daarmee samenhangen. De meeste leerlingen hebben een gebrekige en onsystematische studiemethode; een be-

perkte woordenschat; een begrensde zin voor abstractie, synthese, analyse (de combinatie van een syllabus met een bordnotitie kan al moeilijkheden opleveren); een rigied, oppervlakkig probleemoplossend vermogen; een gering vermogen tot transpositie; een absolute en weinig consensusgerichte argumentatie. Die eigenheden mogen de leerlingen dan al parten spelen in het onderwijs, in het beroepsleven zullen ze hen weerloos maken. De grootste monden vandaag zullen zich straks op hun nummer laten zetten door diegenen die zich verbaalwijs een plaats en een bazigheid bevochten hebben in de professionele machtsverhoudingen. Wat deze jongeren dus vooral missen, is een leerschool in frustratietolerantie, overleg, doorzettingsvermogen, sociale weerbaarheid, emancipatie, veranderingsbekwaamheid, stressbestendigheid, stielkennis en kennis tout-court. Meteen is de uitdaging voor gemotiveerde leerkrachten beroepsonderwijs geschetst.

Waardenvastheid

De beroepsschool heeft een aantal specifieke opdrachten, waarvoor extra-inspanningen moeten worden geleverd. Om te beginnen moet de beroepsschool attractief worden. Leerlingen van de beroepsschool beleven hun school doorgaans als een bevestiging van hun maatschappelijke minderwaardigheid. Het is één van de hoofdopdrachten van het beroepsonderwijs die ervaring te doen wegebben. Dat wordt pas mogelijk als leerlingen én leerkrachten zich met de school kunnen identificeren.

Het beroepsonderwijs heeft echter op het vlak van het bewuste professionele engagement een veeleer kwalijke reputatie. De meest geëerde onderwijsloopbaan is het niet, en evenmin is kwaliteit een evidentie. Sollicitanten hebben vaak grote pedagogische inzichten maar quasi geen beroepservaring, of beschikken over een manifeste vakbekwaamheid maar een zeer beperkte didactiek. De verstandige aanwerver valt terug op de persoonlijkheid van de sollicitant: of hij enige kans maakt om voldoende respect en autoriteit af te dwingen. Daarnaast zijn leerkrachten beroepsonderwijs, bijna van nature, geen permanente vormers, toch niet buiten de

lesuren. Verder gaat deze beroepsgroep (terecht) door voor een verzameling handige meisjes en jongens: de bijverdienste is nooit ver weg.

De school gaat een bank vooruit, wanneer ze erin slaagt bij haar corps een bewuste keuze voor het beroepsonderwijs te verrijken met een bewuste keuze voor deze specifieke school. Leerkrachten die zich met de school vereenzelvigen vormen een levende oproep voor de jongeren om dat ook te doen.

Het beroepsonderwijs is gediend met een waardenexplicitering. De leerlingen moeten weten waarvoor de school staat. Herkenbaarheid stimuleert hen tot motivatie en leerbereidheid. In een cultuur die het pluralisme als zelfontdekking van waarden hoog in het vaandel voert, klinkt dat ongewoon. Wie ervaring heeft met deze categorie jongeren erkent echter dat zij door het academische pluralisme aan hun lot overgelaten worden. Vaagheid installeert bij deze jongeren racisme, agressie, bendevoorming. Een waardenbepaling vanuit een meer dogmatische vooropstelling dan de ongebonden intellectueel eigen is, sterkt hen daarentegen. Voor de school is het best mogelijk een ideologisch manifest te ontwerpen rond een waardenconsensus die de medewerkers niet aan een dogma onderwerpt, maar de leerlingen wel helder aanduidt waaraan ze toe zijn.

Duidelijke keuzes maken heeft nog andere voordelen. Het vereenvoudigt de zoektocht naar methodiek en organisatie. Ouders en jongere weten bij de inschrijving waar ze aan toe zijn. Men kan van bij de aanvang afspraken maken, toelichten welke engagementen moeten nagekomen worden. Een reglement is voor de leerling en diens gezin namelijk geen evidentie. De discussies over strafstudies, sancties, spijbelen, kledij, druggebruik, racisme, roken, beslecht men best bij voorbaat in een contract, waar alvast de school zich verder consequent aan houdt.

Trots

Dat jongeren zich in de school gaan herkennen, kan een reële hulp betekenen bij het herontdekken van zichzelf en hun maatschappelijke identiteit. Waarom zouden zij niet trots kunnen zijn op hun school en hun prestaties binnen en

samen met die school? Beroepsscholen horen zich niet in het cocon van 'evenwaardigen' op te sluiten. Ze moeten zich meten met het rijke palet aan schoolgeledingen: in interscholencapaciteiten winnen en verliezen, leren incasseren, samen tactiek verbeteren; zorgen voor uitstraling in de breedste zin, via culturele manifestaties, maatschappelijke initiatieven (ecologie, fietsenplan, racismebestrijding). Positief in het nieuws komen werkt verfrissend en bevrijdt school en leerlingen van het etiket van de geboren verliezers.

Schaamte, vervreemding ten aanzien van het (toekomstige) beroep is tenslotte het ergste wat jongeren in het beroepsonderwijs kan overkomen. Men moet hen ervan bewust maken dat zij bijna geprivilegieerd zijn, omdat zij op jonge leeftijd al kunnen produceren, resultaat halen -zo totaal anders dan de atheneumstudent die investeert in een vage toekomst. Die directheid moet ten volle worden benut: niets is mooier dan een stiel leren en vaardigheden exploreren.

Levensrecht

Een beroepsschool moet de aandacht van de leerlingen op scherp houden en mag zich nooit tot de school-routine, tot didactische traagheid, laten verleiden. Zij moet de kunst verstaan om activiteit en didactiek met elkaar te verbinden.

Voor de leraar blijft vakkennis, aangevuld door verscheidene jaren beroepservaring, een essentieel voordeel. Rust in de eigen stiel schept een vruchtbaar klimaat voor kunde-overdracht. Het doet de leerlingen waarderen naar de leer-

Werk zien

De beste resultaten worden bereikt wanneer de sfeer gedreven is, doelgericht, planmatig. Levensrecht ook; het atelier moet op deadlines draaien, met de leerkracht als onbetwistbare werfleider: opdracht aanvaarden, uittekenen, plannen, afwerken en afleveren, terwijl de volgende opdracht reeds in kaart gebracht wordt. Toen ze bij hun pensionering gevraagd werden naar hun meest beklievende ervaringen, haalden verscheidene kwaliteitsleerkrachten aan: met de leerlingen de boer op gaan, chantier-werk doen, in vivo, werk zien en ervaren in al zijn aspecten.

kracht opkijken en spoort hen aan tot activering van hun eigen probleemoplossend vermogen. Naast vakkennis is een mélange van persoons-

en onderwijskundige bekwaamheden nodig: doelstellingsgerichtheid, waardering, luisterbereidheid, voorstructurering, een exemplarische verhaallijn (voor leerlingen die zo op het anecdotische gericht zijn, duurt twee uur luisteren bijzonder lang), schematisering, authenticiteit, voorbereiding.

Wil de leerkracht een gezonde spanning aanhouden, dan moet hij verder bijzondere aandacht geven aan piekbelevissen, projectweken, stages, bedrijfsbezoeken, extra-murale activiteiten en contacten, target-werking (met doelstellingen op korte, halflange en lange termijn). Op die manier schept de school de voorwaarden om haar leerlingen de zo noodzakelijke succeservaringen te laten doormaken.

Het vergelijk

Het is niet eenvoudig de leerlingen inzake niveau en mogelijkheden met elkaar te vergelijken. Toch is een competitieve sfeer, een normatieve benadering zeer op haar plaats. Op die manier verduidelijkt de school dat het haar menens is met de beroepsintegratie. Werkgevers zullen, alle gunstmaatregelen ten spijt, kiezen voor degene die autonoom een berekening kan maken, een brief kan schrijven, een deftig gesprek kan voeren met een klant en het werk nog kan afmaken ook, binnen de gevraagde tijd en zonder voortdurende correcties. Die kwalitatieve vergelijking moet reeds in de school gemaakt worden. Het komt er dus op aan in de benadering, maar ook in het (eind)rapport een goed evenwicht te vinden tussen de collectieve en individuele competitie, met zo mogelijk criteria die naast de algemene en de beroepsgerichte vorming ook het gedrag vervatten en op elkaar afstemmen. Gedrag hoort er beslist bij, omdat de werkgever het wellicht ook belangrijk zal vinden met enig respect benaderd te worden.

Dit absoluut pleidooi om de school in hoge mate op de eisen van het beroepsleven af te stemmen, is een distelige opdracht. De competitie mag namelijk op geen enkel ogenblik eventuele frustraties uit het verleden opnieuw oproepen of bijkomende vernederingen installeren. De vergelijking moet de solidariteit bevorderen, de initiatiefzin aanwakkeren en mag niet opnieuw

verliezers afleveren (hoewel tijdelijke, gestuurde frustratie met zelfoverwinningsperspectief perfect legitiem is).

Onvermijdelijk zal deze test ook desillusies opleveren. De jongeren moeten leren leven met hun beperkingen. Bovendien zullen niet alle leerlingen de vergelijking met glans doorstaan. Te veel scholen zwemmen om dit latente conflict heen. Waar de jongere duidelijkheid eist, kweekt men beloftes, vaagheden, eufemismen. De pil wordt verzacht. Het heeft echter geen zin een leerling die zich mateloos inspant maar faalt op inzicht, te belonen voor zijn braafheid, terwijl men verzwijgt dat hij geen enkele kans maakt op integratie in het beroepsleven. Zijn niet-kunnen moet tijdig en deskundig worden geduid, binnen het opgebouwde vertrouwen tussen leerling en school. De jongere niet in het vage laten omtrent zijn kunnen getuigt van fundamenteel respect.

De hardleerse school

Dit hele opzet eist veel van de leerkrachten en de school. Het dwingt het beroepsonderwijs tot teambuilding, tot voortdurend overleg. Bewuste en omnivalente structuur- en regelbewaking vormt een essentieel onderdeel van de kwaliteit van een beroepsschool. Leerkrachten onderling en leerkrachten en directie moeten elkaar daarin vinden. Zonder onderlinge solidariteit en coherentie wordt ook de individueel sterke leerkracht platgewalst en met hem de school.

Het verwerven en behouden van gezag zijn voor alle leerkrachten bijzonder belangrijk. De individuele leerkracht mag nooit verdrinken in het besef er alleen voor te staan. Elke schoolmedewerker moet zeer alert blijven en ertoe bereid zijn ten allen tijde te interveniëren en een collega die neus aan neus staat met een leerling onvoorwaardelijke ruggesteun te verlenen. Bijzondere aandacht moet daarbij gaan naar de grijsze zones: leswisselingen, recreatie, middagrefter; vluchtheuvels waar de eventuele subversie gevoed wordt, weekendafrekeningen gemaakt worden, ruil- en andere handel georganiseerd wordt. De directie moet de leerkrachten bij die opdracht maximaal ondersteunen. Dat gaat verder dan louter administratieve afscherming. De directie moet aanwezig zijn op het veld.

Rest nog het luik maatschappelijke integratie, persoonlijkheidsontwikkeling. Een gerichte begeleiding van de jongeren in het beroepsonderwijs wordt makkelijker door kennis van hun achtergrond, gezinssituatie, vriendenkring. Na een

Papieren tijgers

Structuur- en regelbewaking zijn noodzakelijk om de lessituatie gericht te houden. Wie oppert dat de leerkracht er in directe confrontatie met de leerling vanafkomt met een eenvoudige verwijzing naar het reglement, dwaalt. Het beroepsonderwijs vraagt een sterk gepersonifieerde toepassing van reglement en sanctie. De leerlingen, niet in het minst geïntimideerd door papieren tijgers, zullen scherprechterlijk toezien op de ergernis die een overtreding van het reglement oproept bij de leerkracht, en de mate waarin die bereid is voor de rechtzetting op te komen. Wanneer blijkt dat de leerkracht de algemene regelgeving toepast, zal de leerling rust vinden. Na provocatieve toetsing is bewezen dat het systeem sluit.

vakantieperiode kan een jongere onherkenbaar terugkomen. Als de school de oorzaken van zijn demotivatie en weerspannigheid kan achterhalen, kan ze daaraan proberen te verhelpen. Zo kan men de schoolloopbaan van de jongere tijdig bijsturen. Die opdracht zou wel eens een belangrijke sleutel kunnen vormen tot de revaluatie van het beroepsonderwijs.

Revaluatie

Leerkrachten zitten er mee in hun maag dat het niveau van het beroepsonderwijs er de laatste 15 jaar sterk is op achteruitgegaan. Dat kan niet de bedoeling zijn geweest. Er werden immers allerlei maatregelen genomen ten gunste van het beroepsonderwijs. Mensen uit het beroepsonderwijs kunnen zich echter niet van de indruk ontdoen dat die maatregelen in een opwelling werden genomen. Het beroepsonderwijs is het marginale broertje in het onderwijsbeleid. Het krijgt slechts onsystematisch aandacht, op basis van het sentiment dat 'ook voor het beroepsonderwijs iets moet worden gedaan'. Specifieke en doordachte maatregelen, zoals positieve discriminatie in termen van klassenormen of personeel, zijn nooit echt aan de orde geweest.

Nochtans wijst een structurele doorlichting van het eenheidstype uit dat de aanspraken van het beroepsonderwijs op een uitzonderingssta-

tuut gerechtvaardigd zijn. Men heeft het beroepsonderwijs in een koker geplaatst, rechts naast al de rest. Daardoor wordt een keuze voor dit soort onderwijs wel de meest definitieve die een leerling kan maken. Zonder afstraffing kan men het beroepsonderwijs niet meer uit, tenzij men het inleveren van een studiejaar bij de overgang van het beroepsonderwijs naar een technische richting niet als een afstraffing ziet. Weinigen zullen echter een zevende jaar over hebben voor een bijkomende opleiding. Dan liever de avondschool of de VDAB-herscholing.

De leerling kan het ook al eerder voor beken houden. Met één pas verder naar rechts stapt hij uit de traditionele schoolstructuur en in de eeuwigdurende beweeglijkheid: deeltijds leren, hulpverlening, jeugdpsychiatrie, observatiecentrum, leercontract, JAC, basiseducatie, jongerenbanenplan, dagcentrum, kortverblijf, begeleid wonen. Die opvangstructuren zouden zogenaamd beter uitgerust, gemotiveerd, gekwalificeerd zijn om de begeleiding van die jongeren op zich te nemen. De zinvolheid van al die initiatieven staat niet ter discussie. Toch bieden zij geen echte oplossing. Een jongere met leerproblemen moet niet het alternatieve leer-circuit of de hulpverleningsinstanties afdweilen, maar de problemen oplossen waar ze zich voordoen. De vrijblijvendheid van het deeltijds onderwijs of het leercontract leidt tot ontsnapping. De jongere die zijn toevlucht zoekt in minder eisende werkvormen, is vaak al op de vlucht voor de eisen van het arbeidsmilieu. De hulpverleningscentra kunnen hoogstens als vangnet, als tijdelijke oplossing, dienen. Nooit kunnen zij een alternatief vormen voor de school. Ik pleit voor het herstel van de beroepsschool als plek van algemene vorming. De aspiratie van de beroepsschool om het tweede opvoedingsmilieu te zijn, is gerechtvaardigd. Zowel van binnenuit als beleidsmatig moet men tegengaan dat de beroepsschool daarop nog verder inlevert. Waarom zou de humaniora-gedachte in het atheneum sterker mogen zijn dan in het beroepsonderwijs?

Hoe meer begeleidingsinstituten naast de school het leven zien, hoe minder sereen de discussie over de school als algemeen vormend instituut wordt. Eenieder vecht nu eenmaal voor

bestaansrecht en legitimeert de eigen opdracht. Men kan de kabinetten en administraties beslist geen tekort aan goede intenties of dadendrang verwijten. De karavaan blijkt echter aan te veel jongeren voorbij te trekken. De versnippering leidt tot verspilling van middelen en staat het uitwerken van een coherente beleidsvisie in de weg.

Beleidskrumfels

Het beroepsonderwijs moet de meest kwetsbare jongeren voorbereiden op een samenleving en een arbeidssituatie die steeds veeleisender en complexer wordt. Alleen met de actieve en tastbare steun van de overheid kan het beroepsonderwijs die opdracht waarmaken. Voor de beleidsvoerders wordt dat een werk van lange adem. Onderstaande voorstellen kunnen dienen als richtingaanwijzers voor een lange termijn-strategie.

- Een kritische doorlichting van alle bestaande initiatieven die zich op één of andere manier met jongerenopvoeding en -opleiding bezighouden zou zeker financiële middelen vrijmaken die beter besteed kunnen worden. Zo'n doorlichting kan een eerste stap zijn op weg naar bindende beleidscoördinatie, met een interdepartementele controlecommissie die waakt over betoelaging en begroting. Wellicht moet er op het niveau van de Vlaamse regering een begrotingsminister komen, bevrijd van een eigen departement. De middelen die door een rationeler beleid vrijkomen, zouden ondermeer kunnen besteed worden aan aanvullend personeel voor het beroepsonderwijs. Door die personeelsversterking en door het uitwerken van een duidelijke taakverdeling tussen het beroepsonderwijs en de éénprobleemcentra zal de beroepsschool beter uitgerust zijn om de meeste probleemjongeren in de school zelf op te vangen.

- Het beroepsonderwijs heeft nood aan een volwaardige onderhandelingspositie ten aanzien van de ouders. Niemand zal ontkennen dat ouders en leerlingen zich moeten kunnen tegenstellen tegen een onrechtmatige uitwijzing. Maar de school heeft evengoed recht op verweer. Op dit ogenblik zit de school echter in een afhankelijkheidspositie gevangen. Een school die

in debat gaat met leerling en ouders met het oog op het afwerken van een schoolopleiding, vindt nergens houvast. Zij kan er immers van worden beschuldigd zich aan belangenbehartiging - want leerlingenbehoud - te buiten gaan. Een school die eisen stelt, o.m. inzake spijbelen, drugsgebruik, bendevoering, die het verweerde kind niet wenst te verwennen, riskeert zelfs leegloop. Aan dat 'shoppen' van school tot school (en verder) moet een einde worden gemaakt. Uit ervaringen met jongeren geplaatst door de jeugdrechter is gebleken dat een juridische stok achter de deur de jongere en diens gezin vaak door een cruciale fase heen helpt. Naar analogie daarvan zouden inspecteurs beroepsonderwijs met een bemiddelingsrol belast kunnen worden. Als men hun de bevoegdheid verleent de kinderbijslag te beperken en hun middelen geeft om de open schoolmarkt tegen te gaan, zijn we allicht al een eind in de goede richting.

- In elke beroepsschool hoort een maatschappelijk werker, die als onderhandelaar, vertrouwens- en contactpersoon optreedt, die bemiddelt met ouders en gespecialiseerd is in thuisbegeleiding. Hij ligt ook aan de basis van een samenwerkingsplatform met gespecialiseerde diensten als OCMW, jeugdpolitie, Comité Bijzondere Jeugdzorg, Kind in Nood. De maatschappelijk werker staat borg voor de noodzakelijke mobiliteit. Een aantal problemen moeten namelijk in het thuismilieu aangepakt worden. Spijbelcontrole is daarvan een goed voorbeeld. Het vergt strategische planning om elke leerling die niet ziek is (ook daarover is men zelden zeker) dagelijks in de les te krijgen. Desnoods moet de jongere van het bed gelicht worden en de medeplichtigheid van de ouders meteen geduid. Veel correcter is het op deze manier tewerk te gaan dan zonder verdere actie te gedogen dat een leerling drie maanden spijbelt (dit is een historisch voorbeeld), omdat de school zogenaamd bevoegdheden mist. De maatschappelijk werker is tevens informant van de klasseraad. Toelichting over de leefsituatie van de jongeren zal leerkrachten helpen om accuraat te oordelen en de individuele verschillen in een normerend begeleidingsschema te gieten.

- De klassenormen moeten worden aange-

past. Alleen op die manier kan de nodige aandacht besteed worden aan remediëring. De huidige normen laten geen gestructureerde aanpak toe van de taalachterstand in het beroepsonderwijs. Zelfs aan een individuele bespreking van een schriftelijke beurt, een huistaak, komt de leerkracht niet toe.

- Het beroepsonderwijs mag dan voor de leerkracht een keuze zijn; hij moet het ook kunnen blijven opbrengen. De lesopdracht zelf is loodzwaar en de latente provocatieve sfeer vormt een bijkomende belasting. Als de autoriteit van de leerkracht ondersteund wordt door gespecialiseerde medewerkers, kan een uit de hand lopende situatie tot een produktieve lessfeer worden omgebogen. De pedagogische taak van deze medewerkers overstijgt, net als bij de maatschappelijk werker, de schoolmuren. Teveel beroepsscholen maken de fout zich niet in te laten met de vrijetijdsbesteding van de jongeren. Toch is het niet verboden daarover open en confronterende gesprekken te voeren, tot engagementen uit te dagen, te duiden wat goed of scheef loopt.

- Initiatieven moeten genomen worden om de leerlingen een goede initiatie te geven in maatschappelijke integratie. Het is de opdracht van een beroepsschool de leerlingen te waarschuwen voor de vele vallen van het beroeps- en sociale leven. Dat moet op een gerichte manier gebeuren, aan de hand van sollicitatiebegeleiding, politiek-maatschappelijke vorming, debat, zelfstandigheidsprogramma's, wetgevingsaanwijzingen, culturele en levensbeschouwelijke instructie. De

collegestudente zal haar noodzakelijke gerief wel uit de krant lichten, maar bij jongeren uit het beroepsonderwijs gaat dat niet vanzelf. In het beroepsonderwijs moet een weerbaarheidscultuur geïnstalleerd worden. Bij de jongeren is daarvoor wel degelijk interesse. Dat bewijst de geslaagde oefening van een plaatselijke school met een jongerenraad. Een levendige uitwisseling tussen directie en verkozenen van de jongeren heeft er tot zeer concrete aanpassingen geleid.

- Een betere vorming van de leerkrachten zou de kwaliteit van het beroepsonderwijs enorm ten goede komen. Een voorwaarde daartoe is dat de directie haar medewerkers tot permanente vorming kan verplichten. *Het komt de minister toe het initiatief voor een dergelijke maatregel te nemen (en daarbij liefst een algemene staking te vermijden).*

Open debat

En wat krijgt de leerkracht nu voor dat alles terug? Beroepsvoldoening, de zekerheid dat een dynamische, ethische beroepsschool uitermate inspirerend werkt. Waardering ook: hij kan weer aan het maatschappelijke discours deelnemen, met zijn eigen intellectuele inbreng. En ten slotte bevrijding: hij kan de gedachte opzij schuiven dat het beroepsonderwijs alleen aandacht krijgt omwille van de problemen met jongeren die er zich voor doen. Zo ontstaat ruimte voor een open en zuiver debat over inhoud, eigenheid en didactiek van het beroepsonderwijs.